

HADTÖRTÉNELMI OKMÁNYTÁR

Egykorú adatok az 1848-i muraközi hadjárat történetéhez.

1848 október—november havában, hazánk dunántúli részein valamennyire kedvezett a helyzet a magyar fegyvereknek, ami egyedül Perczel Mór tábornok érdeme volt.

Miután a Muraközt megtisztította az ellenségtől, a steierországi Friedauba is berontott. Főhadiszállása Csáktornyán volt. Azzal, hogy Burich cs. kir. tábornok dandárát, majd gróf Nugent tábornagy csapatait is visszaszorította, egyrészt lehetővé tette a magyar csapatok szervezését a dunántúli megyékben, másrészt pedig sakkban tartotta Horvátországot is.

Ezeknek a sikereknek nyomán, Kossuthnak máris délibábos tervei támadtak. Nem kevesebbéről volt szó, mint arról, hogy Perczel most már törjön Horvátországba, szállja meg Fiumét s onnan Velencével próbáljon összeköttetést teremteni.

Perczel, bármilyen hirtelentermészetű ember volt is, rögtön átlátta, hogy ezek a tervek a fennálló körülmények között nem valósíthatók meg. Óvakodott tehát attól, hogy a már kivívott eredményt valami kockázatos kísérlettel rontsa el.

Mint Csányi László kormánybiztoshoz 1848 november 5-án intézett leveléből kitűnik, csak akkor volna hajlandó Horvátországba hatolni, ha a rendelkezésére álló csekély haderőt legalább 10.000 gyalogosra, 900—1100 lovasra és 28 ágyúra szaporítaná a kormány.

De megtudjuk ebből a levélből azt is, hogy a forradalmi magyar kormány, a közhangulat megnyugtató végett, diadal-ként hirdette a schwechati vereséget.

Az érdekes és eddig még ki nem adott levél szövege szóról-szóra ez:¹

Perczel Mór Tábornoktól

Csányi László

Kormány Biztos Úrnak

*Bécs körül
ibi ubi*

Csáktornya November 5^{kán} 1848.

Édes Laczim! Rég nem hallék rólatok bizonyost. Csak tegnap óta némely bizonytalan hírü levelek a vidékről és egy Pesti plakat tudatja velem hogy átkeltetek harmadszor a Lajtán; hogy Bécsnél az árulók nagy veszteséget szenvedtek.

¹ Orsz. Levéltár: II. T. 1848. — D. 855.

Én itt kis sereggel Positióm erősítésére szorítkozva nem csekély szolgálata mellett seregemnek és még nagyobb veszély ellenében éjjelnappali gondoskodással legalább is négyszerte olly erőből álló két Had ellenében álok október 18 kától fogva, melly 4 General parancsa alatt biztos positióban áll.

Nem kapva Pestről útasítást, rólatok csak a kétszeri Lajtán általi be és visszamenetelt hallva még ha nagyobb erővel bírtam volna is alig merhetém a Steyeron áti Horvátországbatörést megkísértetni. Így pedig hálát adok az égnek hogy az ellenség erőmet nagyobbknak hive és győzelmeink által megriasztva nem merészle eddig — menet manœuvrirozásokon túl ellenben támadást.

Segítséget nem is merheték kérni a mindenhonnét szorított kornytól.² Töletek kik a hadi tekintetben okvetlen hozzám járulandottakat értem Karger Zichy seregeit is felparancsoltatok már ezért sem remélheték eddig, mert hisz igen jól tudom, hogy Bécsnél dől el a szabadság jövődjöje. Ez vólt oka hogy csak várék bár aggodalommal a kimenetre; és nem tudék töletek segélyt sürgetni.

Egyébként hiszem hogy a mint kis seregem jeles két diadala, és az Ország egy főpositiójának biztosítása de különösen a fő-sereg előtti példaadás és tette bátorítás által megtevé kötelességét, úgy itt hol 30 mértföldnyi átmérői körvonalban térségben csak egy fegyverhely egy század sem szolgálta³..... és közel 20 ezer embert és 40 álgvút tarta maga iránt tiszteletben 14 nehéz napon át; és tétlenségben annyiban hogy nem engedé felsietni Bécshez mint parancsuk vólt; főleg pedig hogy Horvátországból nem engede uj segítséget a Bánhoz küldetni és ott is minden órában kitörhető elégületlenséget készíte — mindezáltal nem kevés hasznot hajta néktek és a Hazának.

Horvátországba mehetésre kell 4500 gyalog 5 száz lovas és 16 álgvúból álló seregemhez még legalább is 5500 gyalog és 6—800 lovas; és 12 álgvú.

Isten véled

Móricz

*

A magyar szabadságharc leírásainak egyik feltűnő és jólismert fogyatkozása az, hogy kevés bennük a részletes hadrend és állománykimutatás s így gyakran egyáltalán nem lehet megállapítani, hogy valamelyik csatában vagy ütközetben milyen csapattek és mekkora állománnyal vettek részt.

Perczel seregének 1848 november 12-re és 20-ára szóló pontos hadrendje és állománykimutatása az Országos Levéltárban van.⁴ Ezeket is szószerint közöljük:

² Kormánytól.

³ Egy szó olvashatatlan.

⁴ *l. h.*

I.

1848 november 12.

Lendva:

Gál Miklós alezr. hozzávalókkal	5 ember,	6 ló
Zalai honvédek	1206 „	9 „
Sándor huszár ⁵	114 „	112 „
Honvéd tüzér 4. sz. félüteg	65 „	45 „
	<hr/>	
	1586 ember,	170 ló

Letenye:

Zrínyi honvéd	1541 ember,	40 ló
Szabolcsi honvéd	740 „	16 „
Miklós husz. e. ⁶ 1. század	104 „	106 „
Radeczky husz. e. ⁷	58 „	38 „
Honvéd tüzér egész üteg	164 „	88 „
Somogyi önk. nemzetőrök	216 „	— „
Perczel tábornok	1 „	20 „
	<hr/>	
	2604 ember,	308 ló

Molnári:

Hunyadi csapat	1566 ember,	8 ló
Miklós huszárezred 2. század	102 „	103 „
Tiszáninneni tüzérség félütege	71 „	45 „
Somogyi nemzetőrök	1000 „	15 „
	<hr/>	
	2459 ember,	171 ló

II.

*A muramelléki magyar had***Létszámkimutatása**

1848 nov. 20.

1. *Honvéd zászlóaljok*

Zrínyi 55.	50 tiszt,	979 legény
Zalai 47.	26 „	1255 „
Szabolcsi 48.	26 „	959 „
	<hr/>	
	82 tiszt,	3151 legény

2. *Szabad és önk. csapatok*

Hunyadi 5 szd.	53 tiszt,	1556 legény
Hunyadi 6. szd. (Eszék)	1 „	246 „
Zrínyi 7. 8. szd.	— „	242 „
Somogyi 4. 5. 6. szd.	— „	647 „
Vasi 1. 2.	— „	464 „
	<hr/>	
	2989	

⁵ Cs. kir. 4. huszárezred.⁶ Cs. kir. 9. huszárezred.⁷ Cs. kir. 5. huszárezred.

5. *Honvéd tüzérség*

1. ágyúsüteg	2 tiszt, 165 legény
2. ágyúsüteg	5 „ 145 „
	<hr/>
	5 tiszt, 306 legény

4. *Lovasság*

Miklós huszárezred 7. század	174 ember, 164 ló
Miklós huszárezred 8. század	186 „ 171 „
4. huszárezred 1. század	119 „ 117 „
Radeczky csapat	56 „ 34 „
	<hr/>
	515 ember, 486 ló